

İlkokulda Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Yaşadığı Sıkıntılar ve Çözümleri Üzerine Öğretmen Görüşleri

Teachers' Opinions On The Difficulties Experienced By Foreign Students In Primary School and Their Solutions

ÖZET

Bu araştırmanın amacı ilkokulda yabancı uyruklu öğrencilerin yaşadığı sıkıntılar ve çözümlerini öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda incelemektir. Nitel bir araştırma olan çalışmadaki veriler Çorum ilinin Alaca ilçesinde bulunan sekiz ilkokuldan toplanan öğretmen ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilmiştir. Araştırma verileri içerik analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma neticesinde yabancı uyruklu öğrencilerin yaşadığı sorunlar dil farklılığından kaynaklanan iletişim sorunu, kabul edilmeme, okul kültürüne uyum sağlayamama, sosyal faaliyetlere katılmada isteksizlik, gruplaşma kaynaklı anlaşmazlıklar, Türk öğrencilerle uyum sorunu olarak belirlenmiştir. Bu sorunların çözümüne katılımcı öğretmenlerin çözüm önerileri ise; arkadaşlık ilişkilerinde aracı olma, sosyal faaliyetlere katılmada teşvik edici olma, müfredatı seviyeye uygun olarak anlatma, kapsayıcı eğitim modelini tam olarak uygulama, bireysel gelişimi sağlayıcı etkinlikler yapma, güdüleme, uyum eğitimi verme ve Türkçe özel ders verme olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Uyruklu Öğrenci, İletişim, Dil, Eğitim Sorunları

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the problems experienced by foreign students in primary school and their solutions in line with the opinions of teachers. The data in the study, which is a qualitative research, were obtained from semi-structured interviews with teachers collected from eight primary schools in the Alaca district of Çorum province. Research data were analyzed using content analysis technique. As a result of the research, the problems experienced by foreign students were determined as communication problems caused by language differences, not being accepted, inability to adapt to school culture, reluctance to participate in social activities, disagreements due to grouping, and adaptation problems with Turkish students. The solution suggestions of the participating teachers to the solution of these problems are; mediating in friendship relations, encouraging participation in social activities, explaining the curriculum in accordance with the level, fully implementing the inclusive education model, performing activities that provide personal development, motivation, giving harmony education and giving private lessons in Turkish.

Keywords: Foreign Student, Communication, Language, Education Problems

GİRİŞ

Göç geçmişten günümüze kadar süregelen bir olgudur. İnsanlar yaşadıkları ülkeden imkanları çok daha iyi olan başka bir ülkeye isteyerek veya zaruri göç etmişlerdir. Bu göçlerden zorunlu göç, otoriter veya baskıdan, gönüllü göç ise bireylerin kendi arzusuyla olabilir (Güllüpnar, 2012). Zaruri olarak yapılanların durumu gönüllü göçten farklıdır. Zaruri olarak göç eylemi gerçekleştirenlere göç ettikleri ülkelerde sığınmacı, mülteci veya şartlı mülteci gibi uluslararası statüler verilmektedir. Zorunlu olarak farklı ülkelere göç eden kişiler gittikleri ülkenin kültürel, sosyal ve çalışma hayatına, eğitimine entegre olmasıkıntılar yaşamaktadırlar. Bu sıkıntıların en büyüğünü şüphesiz çocuklar çekmektedir.

Eğitimin önemli rollerinden birey yetiştirme ve kimlik oluşturma, çocukların eğitiminde de kilit role sahiptir. Anayasamızın 42. Maddesinde eğitimin her insanın hakkı olduğu belirtilmektedir. Bu açıdan ülkemizde zaruri sebeplerle ikamet eden çocuklarında hukuki statülerine bakılmaksızın bu kapsamda değerlendirilmesi gerekmektedir. Çocukları eğitmek gelecek nesiller için kritik öneme sahiptir. Aksi durumda bu çocuklar topluma herhangi bir şekilde katkı sağlamamakla beraber, suç işleme ve toplum için tehdit olma riskini de artırır. Son senelerde yaşanan iktidar mücadeleleri, iç savaşlar, şiddet gibi insan yaşamını tehdit eden durumlar sebebiyle bireylerin yaşadıkları ülkelere gidip başka ülkelere göç etmeleri, göçmen statüsündeki kişilerin eğitimini ve sosyal yaşama uyum sağlama olayını tekrar gündeme getirmiştir. Çocukların göçmen nüfusunun çoğunluğunu oluşturduğu düşünülürse eğitimin önemli bir rolde olduğunu gösteriyor.

Eğitim geleceğe umutla bakmanın, en önemli yollarından biridir. Okullar eğitimsel açıdan göçmen çocuklarla ilgili birçok sıkıntıya çare bulmada zorlanırken, diğer yandan da eğitimin revize edilmesi gerekliliği ile karşı karşıya kalmaktadırlar (Block, Cross, Riggs ve Gibbs, 2014, s. 1338).

Ceylan Gül Selbes ¹
Mustafa Selbes ²

How to Cite This Article

Gül Selbes, C. & Selbes, M. (2023). "İlkokulda Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Yaşadığı Sıkıntılar ve Çözümleri Üzerine Öğretmen Görüşleri", International Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:8, Issue:51; pp:3080-3089. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/ASRJOURNAL.71062>

Arrival: 13 May 2023
Published: 31 July 2023

Academic Social Resources Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Öğretmen, MEB, Çorum, Türkiye

² Müdür Yardımcısı, MEB, Çorum, Türkiye

Eğitimin hedeflerinden birinin de insanı olgun, erdemli ve mükemmel bir varlık haline getirmesi olduğundan, eğitiminin bireyi geliştirdiği söylenebilir. Bu açıdan eğitimin insanı sosyal bir varlık olarak yaşadığı topluma hazırlayan bir görevi de vardır. Eğitim hayat boyu devam eden bir süreçtir. Bu süreç boyunca bazı olaylar hem eğitimi etkilemekte hem de eğitimden etkilenmektedir. Göçlerin de eğitim sistemine etkisini bu açıdan değerlendirebiliriz. Ülkemize göç eden yabancı uyruklu öğrencilere özgü kural ve yönetmelikler olmadan okullara kayıt olmaktadır. Bu öğrencilerin farklı eğitim yaşantıları, eğitim dilleri, kültürleri ihmal edilerek eğitim sistemimize entegre olmaları istenmektedir. Bu durum hem yabancı hem Türk öğrencilerin, aynı zamanda bu öğrencileri eğiten öğretmenlerin sorunlar yaşamasına sebep olmaktadır. Türk milli eğitim sisteminde yabancı uyruklu öğrencilere yönelik uygun program ve ders materyali olmayışı, yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe dil seviyeleri incelenmeden sadece yaş kriterine göre sınıflara alınması bazı sorunları oluşturmaktadır. Bu gibi durumlar okul idarecileri, öğretmenler özellikle de yabancı uyruklu öğrenciler için soruna neden olmaktadır.

Sınıflarda bulunan öğretim materyallerinin öğrencilerin ihtiyaç ve isteklerin de yetersiz kalması ve bazı iletişim problemleri öğretmenleri çok zor durumlarla karşılaştırmaktadır. Yabancı uyruklu öğrenciler hayatlarını sürdürdükleri toplumun dilini ve kültürünü kavrayamadıkları gibi kendilerini ifade etmede ve belirlenen bazı temel kazanımlara ulaşmada önemli zorluklar yaşamaktadırlar. Eğitimi olumsuz etkileyen bu durum karşısında okullarda kilit rolde olan öğretmenlerin görev ve sorumluluklarını artırmayı düşünmek gerekmektedir.

Bu çalışmanın amacı, Suriyeli aile sayısının fazla olduğu Çorum'un Alaca ilçesindeki ilkökul çağında öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin, yaşadığı sıkıntılara ilişkin öğretmen görüşlerini ve öğretmenlerin bu sıkıntılara ilişkin önerilerini belirlemektir.

Çalışmanın amacına ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1.Sınıf mevcudunuz kaç kişidir ve yabancı uyruklu öğrenci sayınız kaçtır?
- 2.Yabancı uyruklu öğrenciler Türkçe öğrenirken nelerde zorluk sıkıntı çekiyorlar?
- 3.Yabancı uyruklu öğrenciler derslerde ne gibi zorluk sıkıntı çekiyorlar?
- 4.Yabancı uyruklu öğrenciler sınavlarda ne gibi zorluk sıkıntı çekiyorlar?
- 5.Yabancı uyruklu öğrenciler dersler haricinde (tenefüs, öğlen arası.....vb.) ne tür problemler ile karşılaşıyorlar?
6. Yabancı uyruklu öğrenciler okulda öğretmenler ile ilişkilerinde ne tür problemler ile karşılaşıyorlar?
7. Yabancı uyruklu öğrenciler okulda arkadaşları ile ilişkilerinde ne tür problemler ile karşılaşıyorlar?
8. Yabancı uyruklu öğrenciler okulda sosyal faaliyetlere katılım konusunda ne tür problemler ile karşılaşıyorlar?
9. Yabancı uyruklu öğrencilerin sorunlarının aşılmasında öğretmenlere ne gibi görevler düşüyor?

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünü araştırma deseni, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama süreci ve verilerin analizi oluşturmaktadır.

Araştırma Deseni

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olan durum çalışması yapılmıştır. Nitel araştırmalar ürünlerden ziyade daha çok süreç ile ilgilenmesinden dolayı nitel araştırmalarda anlamlar daha önemlidir. Durum çalışması, literatürde örnek olay incelemesi ya da vaka çalışması olmak üzere farklı isimlerle geçmektedir. Durum çalışmaları keşfetmeye çalışarak karşılaştırma yapmaz. Durum çalışmasında araştırmacı davranışları tanımlamaya çalışır (Hancock&Algozzine, 2006). Deney ve inceleme yöntemleriyle açıklanamayan olayları açıklamada, tanımlama ve araştırma için durum çalışmalarının kullanılması onu diğer çalışmalardan ayırmaktadır. Bu amaç çerçevesinde ilkökulda yabancı uyruklu öğrencilerin yaşadığı sorunları değerlendirme çalışmaları yapılmıştır (Yin, 1984).

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu, Çorum ili Alaca ilçesinde okul idarecileri ile yapılan görüşmeler sonucu 8 okuldan en az birer öğretmen oluşturmaktadır. Örneklem oluşturma çalışmalarında amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemi ile örnekleme grubunun belirli niteliklere sahip olması hedeflenmiştir. Araştırmada uygulamanın yapılacağı kurumlar seçilirken “yabancı uyruklu öğrenci bulunan kurumlar” temel ölçüt olarak belirlenmiştir. Araştırmada durumun doğru analiz edilmesi için özellikle sınıfında yabancı uyruklu öğrenci bulunan öğretmenler katılımcı olarak çalışmaya dahil edilmiştir. Öğretmenlerin hepsi sınıf öğretmenidir. Katılımcılara ilişkin bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Öğretmen Demografik Bilgi Tablosu

Katılımcılar	Cinsiyet	Kıdem Yılı	Eğitim Düzeyi
Ö.1	Kadın	15	Lisans
Ö.2	Kadın	6	Lisans
Ö.3	Kadın	8	Lisans
Ö.4	Kadın	11	Lisans
Ö.5	Kadın	10	Lisans
Ö.6	Kadın	3	Lisans
Ö.7	Kadın	15	Lisans
Ö.8	Kadın	21	Lisans
Ö.9	Kadın	20	Lisans
Ö.10	Erkek	15	Lisans

Katılımcılar gönüllük esasına sadık kalınarak, farklı sınıf seviyesindeki öğretmenlerden oluşturulmuştur.

Veri Toplama Araçları

Yapılan çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler standart ve esnek olmasından dolayı testlerdeki ve anketlerdeki sınırlılığı ortadan kaldırır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler belirli bir konuda derinlemesine bilgi edindirdiği için araştırmacılar tarafından tercih edilmektedir. Büyüköztürk, Kılıç Çakmak ve Demirel'e (2020) göre yarı yapılandırılmış görüşme formları basit seçenekli cevaplamayı sağlarken derinlemesine veri toplamayı da sağlamaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler ne tam katı ne de esnektir bu nedenle araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Görüşme öncesinde, hazırlanan ve 9 sorudan oluşan görüşme formu farklı sınıf düzeylerinde eğitim veren, sınıfında yabancı uyruklu öğrenci olan ve araştırma grubu dışında olan öğretmenlere sunulmuştur. Araştırmada kullanılacak soruları araştırmanın amacı doğrultusunda amaç ve kapsam açısından, dil bilimsel açıdan, soruların anlaşılabilirliği ve uygunluğu açısından değerlendirmeleri istenmiştir. Alınan dönütler sonucunda görüşme formuna son şekli verilmiştir.

Veri toplama sürecinde ilkökulda görev yapan ve farklı sınıf düzeylerinde eğitim veren öğretmenlere 9 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formundan sorular yöneltilmiştir. Görüşmeler 15' er dakikalık ve yüz yüze yapılmıştır. Sorular açık uçlu olup görüşme sohbet havasında sürdürülmüştür. Görüşmeler yapılırken gönüllük esas alınmıştır. Katılımcılar, kişisel bilgilerinin gizli kalacağı, hiçbir raporda veya yayında kullanılmayacağı konusunda bilgilendirilmiştir. Ayrıca katılımcı öğretmenlere araştırma konusu hakkında bilgi verilmiştir.

Verilerin Analiz Edilmesi ve Yorumlanması

Araştırma sonuçlarını analiz etmek için içerik analiz yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, elde edilen verilerin daha derinlemesine incelenmesini gerektirir ve verileri açıklayan kavram ve temalara ulaşılmasını gerektirir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s.89). İçerik analiz yöntemiyle veriler tanımlanmaya çalışılırken birbiri ile ilişkili olan veriler belirli kavram ve temalar çerçevesinde bir araya getirilip yorumlanır. İçerik analizi katılımcıların görüşlerini sistematik olarak tanımlamaktadır (Altunışık vd., 2010, 322). İçerik analizi, analiz edilen içerikleri bazı kelimelere ayırarak ve kurallara göre kodlayarak tasnif eden ve özetleyen sistematik bir analiz yöntemidir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2020). Toplanan veriler yabancı uyruklu öğrencilerin yaşadığı olumsuz durumların nedenleri ve bu olumsuz durumlara getirilebilecek çözüm önerileri üzerine öğretmen görüşleri alınarak ortak cevaplar belirlenerek alt kategorilere ayrılmıştır.

Görüşmeler yapılırken katılımcı öğretmenlere kodlar verilmiş ve bu kodlar tablolara işlenmiştir. Katılımcı öğretmenlerin aynı soruya verdikleri cevaplar alt alta yazıldıktan sonra içerik analiz yöntemi ile yorumlanarak benzerlik ve farklılıklarına bakılmıştır. Farklı ifadelerde aynı anlama gelen cevaplar için ortak bir kod kullanılmıştır. Bir soruya beklenen cevap başka bir soruda yer alıyorsa içeriğe dahil edilerek ve uygun soruda değerlendirilmiştir. Oluşturulan tablonun yorumları, temsilci olarak seçilen katılımcılardan doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Veriler yorumlanırken verilen yanıtların frekans değerleri dikkate alınmıştır.

BULGULAR

Katılımcı öğretmenler ile yapılan görüşmeler neticesinde elde edilen bulgular içerik analiz yöntemi ile incelenmiş ve aşağıdaki veriler elde edilmiştir.

Sınıflardaki yabancı uyruklu öğrenci oranına ilişkin öğretmen görüşlerinden elde edilen bulgular.

Öğretmenlerin sınıf mevcut sayıları ve sınıflarında bulunan yabancı uyruklu öğrenci sayısına ait veriler aşağıdaki gibi tablolandırılmıştır.

Tablo 2: Suriyeli Öğrencilerin sınıf mevcuduna göre dağılımı

Katılımcılar	Sınıf Mevcudu	Suriyeli Öğrenci Sayısı
Ö1	11	3
Ö2	28	9
Ö3	20	5
Ö4	28	3
Ö5	25	4
Ö6	20	6
Ö7	14	4
Ö8	16	2
Ö9	13	3
Ö10	15	4

Tablo 2’deki sınıf mevcudu ve yabancı uyruklu öğrenci sayısı incelendiğinde her sınıfta Suriyeli öğrenci olduğu görülmektedir.

Türkçenin öğrenilmesi ile ilgili yaşanan sıkıntılara ait bulgular.

Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenirken yaşadıkları sıkıntılara ilişkin katılımcı öğretmenlerin verdiği bilgiler kategorilere ayrılarak aşağıdaki şekilde tablolaştırılmıştır.

Tablo:3 Türkçenin öğrenilmesi ile ilgili yaşanan sıkıntılar

Katılımcılar	Evde konuşulan dil farklılığı	Okuduğunu anlamada sıkıntısı	Deyimleri ve soyut anlamlı kelimeleri bilmemeleri	Okula başlarken Türkçe bilmemeleri	Türkçe dil kursu olmaması	Müfredatın yabancı uyruklu öğrenciler için uygun olmaması
Ö1	X			X		
Ö2	X	X		X		X
Ö3	X				X	
Ö4	X			X		
Ö5	X		X			
Ö6	X				X	
Ö7	X	X				
Ö8	X			X		
Ö9	X			X		X
Ö10	X		X			

Tablo 3’de yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenirken yaşadıkları sıkıntılara baktığımızda genel olarak evde konuşulan dilin farklı olmasından, okuduğunu anlamada, deyimleri ve soyut kelimeleri bilmemeleri, Türkçe dil kursunun olmaması ve müfredatın yabancı uyruklu öğrencilere göre olmamasından kaynaklandığını katılımcı öğretmenlerin belirttiklerini görmekteyiz. Bu maddelere öğretmenlerin verdiği cevaplardan bazıları şöyledir:

Ö1: “Okula başlarken Türkçe bilmedikleri için kavramları anlamakta ve eşleştirmekte sıkıntı yaşanmaktadır.”

Ö2: “Ailede Türkçe konuşulmadığı için öğrenciler zorlanıyorlar.”

Ö5: “Evde farklı bir dil konuşulduğu için sınıf ortamına uyumda zorluk yaşanıyor. Arkadaşlarını anlayamıyorlar.”

Ö6: “Türkçe dil kursu olmadığı için ve sınıfımız müfredatı da yabancı uyruklu öğrencilere yönelik olmadığı için Türkçeyi kolay ve hızlı öğrenemiyorlar. Evde konuşulan dil Türkçe olmayınca Türkçelerinin gelişimi de olumsuz yönde etkileniyor”.

Yabancı uyruklu öğrencilerin derslerde yaşadıkları sıkıntılara ait bulgular.

Yabancı uyruklu öğrencilerin derslerde yaşadıkları sıkıntılara ilişkin katılımcı öğretmenlerin verdiği bilgiler kategorilere ayrılarak aşağıdaki şekilde tablolaştırılmıştır.

Tablo 4: Derslerde yaşanan sıkıntılar

Katılımcılar	Öğretmeni ve anlatılan konuyu anlama	Not alma	Dersi takip etme	Derse aktif katılım	Deyim, atasözü ve mecaz anlamlı kelimeleri anlama	Ödev yapma
Ö1		X	X	X		
Ö2	X					
Ö3	X			X		
Ö4	X					
Ö5					X	
Ö6	X					X
Ö7		X				X
Ö8	X					
Ö9				X	X	
Ö10	X	X	X			

Tablo 4'e bakıldığında yabancı uyruklu öğrencilerin derslerde yaşadıkları sıkıntıların öğretmeni ve dersi anlama, derste not alma, dersi takip etme, derse aktif katılım, deyim, atasözü ve mecaz anlamlı kelimeleri anlama ve ödev yapma gibi sıkıntıların yaşandığını katılımcı öğretmenlerin belirttiklerini görmekteyiz. Bu maddelere öğretmenlerin verdiği cevaplardan bazıları şunlardır:

Ö1: “Verilen komutları algılayama, not alma, dersi takip etme ve aktif katılımında sıkıntı yaşıyorlar.”

Ö3: “Derslere etkin katılım mümkün olmamaktadır. Anlama ve anlatma kabiliyetleri yetersiz kalmaktadır. Arkadaşları ile iletişimde bulunamayan bu öğrenciler sosyal ve kültürel olarak doyum sağlayamamaktadır.”

Ö4: “Yabancı uyruklu öğrenciler farklı bir kültürden geldikleri için derslerde anlatılan konuları anlamakta zorluk çekiyorlar.”

Yabancı uyruklu öğrencilerin sınavlarda yaşadıkları sıkıntılara ait bulgular.

Yabancı uyruklu öğrencilerin sınavlarda yaşadıkları sıkıntılara ilişkin katılımcı öğretmenlerin verdiği bilgiler kategorilere ayrılarak aşağıdaki şekilde tabloleştirilmiştir.

Tablo 5: Sınavlarda yaşanan sıkıntılar

Katılımcılar	Dil bilgisi konuları	Soruları anlama sıkıntısı	Okuduğunu anlama sıkıntısı	Düşüncelerini yazılı ifade edememe	İşlem yapma
Ö1	X				
Ö2		X			
Ö3			X		X
Ö4			X		
Ö5			X	X	
Ö6			X		X
Ö7				X	
Ö8		X			
Ö9	X				
Ö10		X	X		

Tablo 5'e göre yabancı uyruklu öğrencilerin sınavlarda yaşadıkları sıkıntılar genel olarak dil bilgisi konuları, soruları anlama sıkıntısı, okuduğunu anlama sıkıntısı, düşüncelerini yazılı ifade etme, işlem yapmadan kaynaklanan sıkıntılar olduğu belirtilmiştir. Bu maddelere öğretmenlerin verdikleri cevaplardan bazıları şunlardır:

Ö1: “Okuduğunu anlama ve bilgileri dil bilgisi kurallarına uygun şekilde yazıya geçirmede zorlanıyorlar.”

Ö3: “Müfredata yetişemeyen, Türkçeyi iyi konuşup, okuyamayan öğrencilerin sınav puanları da düşük olmakta, bu da onların özgüvenini olumsuz anlamda etkilemektedir.”

Ö4: “Yabancı uyruklu öğrenciler okuma yazmada geri oldukları için okuduklarını anlayamıyor bu yüzden beklenen performansı gösteremiyorlar”

Ö5: “Okuduğunu anlama ve düşüncelerini yazılı ifade etmekte zorlanıyorlar.”

Yabancı uyruklu öğrencilerin dersler haricinde (teneffüs, öğlen arası.....vb) karşılaştığı sorunlara ilişkin bulgular.

Tablo 6: Dersler haricinde karşılaşılan sorunlar

Katılımcılar	Türk öğrencilerle oyun oynama	Türk öğrencilerle yakın arkadaşlık kurma	Türk öğrencilerle uyum sorunu	Sosyalleşme	İletişim zayıflığı
Ö1					X
Ö2	X				X
Ö3			X	X	
Ö4			X		X
Ö5	X	X			X
Ö6			X		
Ö7	X				X
Ö8					X
Ö9			X		X
Ö10		X		X	

Tablo 6'ya göre yabancı uyruklu öğrencilerin dersler dışında (teneffüs, öğlen arası vb.) karşılaştığı sorunlar Türk öğrencilerle oyun oynama, Türk öğrencilerle yakın arkadaşlık kurma, Türk öğrencilerle uyum sorunu, sosyalleşme, iletişim zayıflığı gibi sıkıntılar olduğunu katılımcı öğretmenler belirtmişlerdir. Katılımcı öğretmenlerin verdiği bazı cevaplar:

Ö3: "Sosyal yönden, iletişim yönünden sıkıntı yaşadıkları için genellikle yalnız kalıyorlar. Kendileri gibi yabancı uyruklu öğrenciler ile bir arada kalıp Türk öğrencilere uyum sağlamaktan uzaklaşıyorlar."

Ö7: "Arkadaşlık ilişkileri zayıf olmaktadır. Oyun kurma-oynama, iletişim kurmada sorun yaşamaktadırlar."

Ö9: "Gözlemlerime göre özellikle ilk yıl teneffüs ve öğlen arasında sıkıntı yaşıyorlar. Özellikle yetersiz Türkçeden kaynaklı uyum sorunu yaşanmaktadır."

Yabancı uyruklu öğrencilerin öğretmenler ile ilişkilerinde karşılaştığı sorunlara ait bulgular.

Yabancı uyruklu öğrencilerin öğretmenler ile ilişkilerinde karşılaştığı sorunlara ilişkin katılımcı öğretmenlerin verdiği bilgiler kategorilere ayrılarak aşağıdaki şekilde tablolaştırılmıştır.

Tablo 7: Öğretmenler ile ilişkilerinde yaşanan sorunlar

Katılımcılar	İletişim	Kurma	Disiplin sorunu	Çekingenlik
Ö1	X			
Ö2	X			
Ö3	X			
Ö4	X		X	
Ö5				X
Ö6	X			
Ö7	X			
Ö8	X			
Ö9				
Ö10	X			

Tablo 7'ye göre yabancı uyruklu öğrencilerin öğretmenler ile ilişkilerinde karşılaştığı sorunlara ilişkin katılımcı öğretmenlerin verdiği cevaplar iletişim kurma, disiplin sorunu ve çekingenlik şeklindedir. Katılımcı öğretmenlerin verdiği bazı cevaplar:

Ö1: "Öğretmenin verdiği komutları anlamakta zorluk çekiyorlar. Bu durum sosyal ve akademik başarıyı olumsuz etkiliyor."

Ö2: "Genellikle iletişim sorunu yaşıyorlar."

Ö3: "Öğretmenler kapsayıcı eğitim kapsamında tüm öğrencileri kapsayacak etkinlikler düzenlese de öğrencilerin öğrenmeleri temel bilgileri eksik olduğu için dil problemleriyle beraber etkili ve verimli olamamaktadırlar."

Ö7: "Öğretmenlere karşı çekingenlik olmaktadır. Kendilerini ifade etmekte sıkıntı yaşadıkları için geri planda kalmayı tercih ediyorlar."

Ö8: "En büyük sorun iletişim sorunu"

Yabancı uyruklu öğrencilerin okulda arkadaşları ile ilişkilerinde yaşadığı sorunlara ait bulgular.

Yabancı uyruklu öğrencilerin okulda arkadaşları ile ilişkilerinde karşılaştığı sorunlara ilişkin katılımcı öğretmenlerin verdiği bilgiler kategorilere ayrılarak aşağıdaki şekilde tablolaştırılmıştır.

Tablo 8: Arkadaşları ile yaşanan sıkıntılar

Katılımcılar	Ya k n ar ka da	Bi rli kt e oy un	Ka bu l gö rm	İle tışi m so ru nu	Gr up laş m ad
Ö1				X	X
Ö2		X			
Ö3		X		X	
Ö4	X				
Ö5	X	X	X		
Ö6				X	
Ö7	X	X			
Ö8			X	X	
Ö9			X		X
Ö10			X	X	X

Tablo 8'e bakıldığında yabancı uyruklu öğrencilerin arkadaşları ile ilişkilerinde karşılaştığı sorunlara ilişkin bulgular genel olarak yakın arkadaşlık kurma, birlikte oyun oynama, kabul gömeme, iletişim sorunu, gruplaşmadan kaynaklı anlaşmazlıklar şeklindedir. Katılımcı öğretmenlerin verdiği bazı cevaplar:

Ö2: "Kendi aralarında gruplaşmalar olabiliyor."

Ö4: "Yabancı uyruklu öğrenciler diğer öğrencilerin evden getirdikleri ön yargıları yüzünden irdelenmektedir. Yabancı uyruklu öğrencilerin birçoğundaki saldırgan davranışlar yüzünden arkadaşları tarafından kabul görmemektedirler."

Ö6: "Kendi aralarında gruplaşmalar söz konusu."

Ö7: "Arkadaşlık ilişkileri gelişmemektedir. Karşılıklı konuşma, oyun oynama vs. zorluk yaşadıkları için geri durmayı tercih ediyorlar."

Yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal faaliyetlere katılım konusunda karşılaştığı sorunlara ait bulgular.

Tablo 9: Sosyal faaliyetlere katılım konusunda yaşanan sıkıntılar

Katılımcılar	Okul kültürüne uyum sorunu	Sosyal faaliyetlere katılmada isteksizlik	Özgüven sorunu	Çekingenlik	Gelenek ve göreneklerin farklı olması	İfadeye dayalı etkinliklerde sorun
Ö1	X					
Ö2		X		X		
Ö3					X	
Ö4			X			
Ö5						X
Ö6		X				
Ö7			X			
Ö8	X	X				
Ö9			X			
Ö10				X		

Tablo 9'a bakıldığında yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal faaliyetlere katılımı konusunda yaşadığı sıkıntılar genel olarak okul kültürüne uyum sorunu, sosyal faaliyetlere katılmada isteksizlik, özgüven sorunu, çekingenlik, gelenek ve göreneklerin farklı olması, ifadeye dayalı etkinliklerde sorun olması gibi sorunların olduğunu katılımcı öğretmenlerin belirttikleri görülmektedir. Bu maddelere öğretmenlerin bazı verdikleri cevaplar şu şekildedir:

Ö3: "Sosyal faaliyetlere katılmak isteselerde kültürel, sosyal, dil, gelenek ve göreneklerin farklılık arzemesi bu isteklerini ertelemelerine neden olabiliyor."

Ö4: "Dil sorunu yaşamalarından dolayı sosyal faaliyetlere katılmak istemiyorlar."

Ö6: "Genellikle sosyal faaliyetlere katılmada isteksizlik söz konusu. Aile veya öğrenci sosyal faaliyetlere katılmak istememektedir."

Ö7: "Sosyal faaliyetlere katılma konusunda geri planda kalmayı tercih ediyorlar. Ailede bu konuda teşvik edici olmadığı için öğretmenin teşvik etmesi yeterli olmuyor. Kendilerine karşı özgüvensizlik de söz konusu"

Yabancı uyruklu öğrencilerin sorunlarının aşılmasında öğretmenlere düşen görevler ile ilgili bulgular.

Tablo 10: Öğretmenlere düşen görevler

Katılımcılar	Arkadaşlık ilişkilerinde aracı olma	Sosyal faaliyetlere katılmada teşvik edici	Müfredatı seviyeye uygun olarak anlatma	Kapsayıcı eğitim modelini uygulamak	Bireysel gelişimi	Sürekli güdülemek	Uyum eğitimi vermek	Türkçe kursları açmak
Ö1	X							X
Ö2						X		X
Ö3			X	X	X			
Ö4			X					X
Ö5	X	X						
Ö6							X	X
Ö7	X	X				X		X
Ö8				X			X	
Ö9		X						X
Ö10				X	X	X		

Tablo 10'a bakıldığında yabancı uyruklu öğrencilerin yaşadığı sorunların aşılmasında öğretmenlere düşen görevlere yönelik; genel olarak arkadaşlık ilişkilerinde aracı olma, sosyal faaliyetlere katılmalarında teşvik edici olma, müfredatı seviyeye uygun olarak anlatma, kapsayıcı eğitim modelini tam anlamı ile uygulama, bireysel gelişimi sağlama, sürekli güdüleme, uyum eğitimi verme, Türkçe kurs açma konusunda görüş belirttikleri görülmüştür. Bu maddelere öğretmenlerin verdiği bazı cevaplar şu şekildedir.

Ö2: "Sürekli güdüleme, teşvik, iletişimi diri tutma gibi görevler düşmektedir."

Ö3: "Kapsayıcı eğitim modelini tam anlayıp uygulamak, öğrencileri sosyal faaliyetlere yönlendirmek, bireysel gelişimi izleyip değerlendirmek gibi çalışmalar yapabilirler."

Ö4: "Müfredatı yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili daha çok konu eklenebilir."

Ö5: "Arkadaşlarıyla daha yakın ilişkiler kurabilmeleri için aracı olabilirler. Pozitif ayrımcılık yaparak derslerde biraz daha fazla söz hakkı tanıyabilirler."

Ö7: "Özgüvenlerini geliştirme, sınıf içi kaynaştırma, sosyal etkinliklere katılmada teşvik edici şeyler yapılabilir."

SONUÇ

Yapılan bu araştırmada ilkökulda yabancı uyruklu öğrencilerin yaşadığı sıkıntılar ve çözüm önerileri öğretmen görüşlerine bağlı olarak incelenmiştir. Yabancı uyruklu öğrencilerin okula uyumu konusu dil, dersler, sınavlar, ders dışı etkinlikler (tenefüs, öğlen arası vb.), öğretmenler, arkadaşlık ilişkileri, sosyal faaliyetler olmak üzere 8 konu başlığı altında incelenmiştir. Bu çalışmadan aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Bu çalışma farklı ülkelerden gelen yabancı uyruklu öğrencilerin geldikleri ülkenin diline yabancı oldukları için iletişim konusunda sorun yaşadıklarını göstermiştir. Evde konuşulan dilin farklı olması yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenmelerini zorlaştırdığı yapılan çalışmada görülmektedir. Yapılan başka araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş (2016) yaptıkları çalışmalar ile dil faktörü üzerinde durmuş ve yabancı uyruklu öğrencilere dil kursları açılması gerektiğine değinmişlerdir. Bulut, Soysal ve Gülçiçek'in (2018) yaptıkları çalışmalara göre yabancı uyruklu öğrenciler dil bilmedikleri için iletişim kurmakta sıkıntı yaşadıklarını, kendilerini ifade etmekte zorluk yaşadıklarını, bundan dolayı kimse ile konuşmak istemediklerini belirtmişlerdir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin derslerde öğretmeni anlamakta, not almada, dersi takip etmede özellikle deyim, atasözü ve mecaz anlamlı kelimeleri anlamada sıkıntı yaşadıkları yapılan çalışmada görülmüştür. Evde konuşulan dilin farklı olması yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçeyi daha aktif öğrenip konuşmalarını engellediği için özellikle dersleri anlama ve ödev yapma konusunda sıkıntı olduğu belirtilmiştir. Culhane'e (2004) göre dil becerilerinin, yeni bir ülkede entegrasyon ve kültürleşme süreci üzerinde önemli bir etkisi olduğunu göz ardı etmediğimiz zaman, Türkçeyi bilmeme ve anlamama durumunun dersleri olumsuz etkilediği görülmektedir.

Araştırma sonucunda yabancı uyruklu öğrencilerin sınavlarda okuduğunu anlama, düşüncelerini yazılı olarak ifade etme, işlem yapma ve dil bilgisi kurallarını uygulamada sorun yaşadıkları görülmüştür. Kesten'e (2010) göre de Türkçe bilmemeleri yabancı uyruklu öğrencilerin okuduğunu anlamada, yazmada ve konuşmada sorun yaşamalarına neden olmaktadır. Bu nedenle yabancı uyruklu öğrencilerin soruları hızlı okuyup anlama sınavlara ve derslere aktif katılımlarda geri durdukları görülmüştür.

Bu çalışmada da yabancı uyruklu öğrencilerin Türk öğrencilerle oyun oynama, sosyalleşme yakın arkadaşlık kurmaktan kaçınma gibi uyum sorunu yaşadıklarını görmekteyiz. Özellikle farklı kültür ve bundan kaynaklı iletişim sorununun bu sorunlara neden olduğu görülmüştür. Ak'ın(2020) çalışmasında da yabancı uyruklu öğrencilerin dersler haricinde (tenefüs, öğlen arası vb.)özellikle ilk geldikleri zaman Türkçe bilmemelerinden kaynaklı olarak

teneffüslerde Türk öğrenciler ile iletişim kurmadıkları, kendi uyruklarından öğrenciler ile vakit geçirmeyi tercih ettikleri belirtilmiştir. Ayrıca çalışmada bu öğrencilerin yalnız kaldıklarını da belirtmiştir.

Katılımcı öğretmenlerin cevapları değerlendirildiği zaman yabancı uyruklu öğrencilerin öğretmenler ile iletişim konusunda sorun yaşadıkları görülmüştür. Özellikle öğretmenlerinden ilk zamanlar çekindiklerini bazen sorunlarını ifade edemediklerini belirtmişlerdir. Arkadaşlık kurma ilişkilerinde ise özellikle oyun kurallarının anlaşılmasından kaynaklı Türk öğrencilerle oyun oynamayı tercih etmedikleri görülmüştür. Özellikle ilk zamanlar Türk öğrenciler tarafından kabul görmeme, gruplaşmadan kaynaklı anlaşmazlıkların olduğu katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Türkçe bilmemek sosyal izolasyonun etkili nedenlerinden biridir.

Katılımcı öğretmenlerin cevaplarına bakıldığı zaman aslında öğretmenlere birçok görev düştüğünü görmekteyiz. Özellikle Türkçe dil kursları açmak, kapsayıcı eğitimi tam anlamı ile anlayıp uygulamak, uyum eğitimi vermek, bireysel gelişimi destekleyici çalışmalar yaparak, öğrenciyi güdülemek, müfredatı yabancı uyruklu öğrencileri de göz önünde bulundurarak derslere entegre etme gerekliliği, çalışma sunucu ulaşılan durumlarıdır.

Yapılan araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir;

- ✓ Yabancı uyruklu öğrenciler okula ilk başlayacakları zaman iletişimin sağlanması açısından hem ailelerine hem de çocuklara rehberlik sağlanması adına çalışmalar yapılabilir.
- ✓ Yabancı uyruklu öğrencilere okula başlamadan uyumu kolaylaştırmak adına Türkçe kurslar açılabilir.
- ✓ Yabancı uyruklu öğrenciler okula başlamadan uyum sınıflarına alınarak, bu sınıflarda aldıkları eğitimin sonucunda yapılacak olan değerlendirmeye bakılarak normal eğitim öğretime devam ettirilebilir.
- ✓ Yabancı uyruklu öğrencilerin ailelerine çeşitli eğitimler, seminerler verilerek aileler çocukları konusunda ve özellikle okula devam konusunda bilinçlendirilebilir.
- ✓ Yabancı uyruklu öğrencilere yönelik açılacak kurslarda deyim, atasözü, mecaz anlamlı kelimelere yönelik çalışmalara ağırlık verilerek bu öğrencilerin Türkçe ve Hayat Bilgisi derslerine uyum sağlamaları kolaylaştırılabilir.
- ✓ Yabancı uyruklu öğrencilere kültürümüz, geleneklerimiz, göreneklerimiz hakkında bilgilendirilerek hem topluma hem de okula uyumları kolaylaştırılabilir.
- ✓ Öğretmenlerin daha bilinçli olmaları sağlanabilir. Öğretmenlerin sınıflarına farklı kültürden gelen bireylere saygılı olmak gerektiği, onların izolasyonuna neden olabilecek davranışlardan kaçınmaları gerektiği konusunda, öğrencilerini bilgilendirmeleri sağlanabilir.
- ✓ Yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal ve kültürel faaliyetlere katılmaları sağlanarak uyum ve iletişimleri kolaylaştırılabilir.
- ✓ Müfredat verilirken yabancı uyruklu öğrenciler göz ardı edilmeden onlara indirgenerek işlenmesi sağlanabilir.
- ✓ Yabancı uyruklu öğrencilerin hem geldikleri sosyal ortam düşünüldüğünde hem de kendilerine yabancı bir toplum ve kültüre uyum süreci göz önünde bulundurulursa bu öğrencilere psikolojik destek verilmesi sağlanabilir.
- ✓ Okullarda öğretmen veli iletişimin çok önemli olduğu ve öğrenci başarısını etkilediği düşünüldüğünde, etkili iletişimi sağlamak adına yabancı uyruklu öğrencilerin velileri ile çeşitli etkinlikler yapılabilir.
- ✓ Yabancı uyruklu öğrencilerin dışlanması ve izolasyonuna sebebiyet verecek davranışlardan kaçınılabilir.
- ✓ Yabancı uyruklu öğrencilere yönelik yapılacak çalışmalara yönelik öğretmenlerin görüşleri alınabilir.

KAYNAKÇA

Ak, N. (2020) Yabancı uyruklu öğrencilerin okula uyumda karşılaştığı sorunlar (Yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2010). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri SPSS uygulamalı (6. Baskı)*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.

Block, K., Cross, S., Riggs, E. and Gibbs, L. (2014) Supporting schools to create an inclusive environment for refugee students. *International Journal of Inclusive Education*, 18(12), 1337-1355. doi: 10.1080/13603116.2014.899636

Bulut, S., Soysal-Kanat, Ö. ve Gülçiçek, D. (2018). Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğretmeni olmak: Suriyeli öğrencilerin eğitiminde karşılaşılan sorunlar. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (Teke) Dergisi*, 7(2), 1210-1238.

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2020). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Culhane, S. F. (2004). An intercultural interaction model: Acculturation attitudes in second language acquisition. *Electronic Journal of Foreign Language Teaching*, 1(1), 50-61.
- Güllüpnar, F. (2012). Göç olgusunun ekonomi-politiği ve uluslararası göç kuramları üzerine bir değerlendirme. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 53-85.
- Hancock, R.D. & Algozzine, B. (2006). *Doing case study research*. New York: Teachers College Press.
- Kesten, A., Kıröglü, K. ve Elma, C. (2010). Language and education problems of international students in Turkey. *Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24, 65-85.
- Sarıtaş, E., Şahin, Ü., & Çatalbaş, G. (2016). İlkokullarda yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaşılan sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(1), 208-229.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (6. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R. (1984). *Case study research: design and methods*. (3. Basım). California: Sage Publications.